

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže a soudců Mgr. Věry Jachurové a Mgr. Bc. Jana Schneeweise v právní věci

žalobkyně: **Ž. R.**

zastoupená Mgr. Lukášem Hojdnem, advokátem
se sídlem Praha 10, Francouzská 299/98

proti

žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
se sídlem Praha 2, Palackého náměstí 375/4

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 8. 2. 2024 č.j. MZDR 8/2024-4/PRO

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

- Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí ministra zdravotnictví označeného v záhlaví tohoto rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým ministr zamítl rozklad žalobkyně proti rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví ze dne 13. 11. 2023 č.j. MZDR 20886/2023-7/PRO (dále jen „rozhodnutí ministerstva“). Rozhodnutím ministerstva byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky za sterilizaci provedenou v rozporu s právem (dále též „žádost o odškodnění“) podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon č. 297/2021 Sb.“).

2. Žalovaný v napadeném rozhodnutí zrekapituloval skutečnosti zjištěné ze spisové dokumentace a shrnul argumentaci správního orgánu I. stupně. Uvedl, že ze zdravotnické dokumentace prokazatelně vyplývá, že sterilizace proběhla na základě žádosti žalobkyně (dále též „žádost o sterilizaci“ nebo „žádost o provedení sterilizace“). Žádost o sterilizaci zněla následovně: „*Žádám o povolení sterilizace, tj. takové operace, abych již nikdy neotěhotněla*“. Ze znění žádosti o sterilizaci je patrné, že žalobkyně si byla plně vědoma povahy a následků zákroku. Žalobkyně neposkytla ani nenavrhlala žádné relevantní důkazy prokazující její tvrzení o nezákonné sterilizaci. Zákon č. 297/2021 Sb., nestanoví obrácené důkazní břemeno, tzn. není na Ministerstvu zdravotnictví, aby prokázalo tvrzení žalobkyně uvedené v žádosti, ale je to právě žalobkyně, která má prokázat protiprávnost sterilizace, resp. poskytnout dostatečnou součinnost k prokázání uvedeného tvrzení.
3. Pokud žalobkyně namítla, že žádost o provedení sterilizace jí byla dána k podpisu až po porodu, žalovaný k tomu uvedl, že ani k tomuto tvrzení žalobkyně neoznačila žádné důkazy, které by svědčily její námitce. Datum vystavení těhotenské průkazky, uvedení sterilizace jako poznámky v porodopisu a absence vyšetření RTG samy o sobě nezakládají pochybnost o dni podpisu žádosti o provedení sterilizace.
4. K námitce, že protokol z jednání sterilizační komise by mohl trpět formálními vadami, jako je nejasná identifikace třetího člena sterilizační komise, žalovaný konstatoval, že žalobkyně pro své tvrzení nedoložila žádné relevantní důkazy, které by zakládaly důvodné pochybnosti o jednání sterilizační komise. Spekulace o nesprávném složení sterilizační komise jsou pouhými domněnkami nezakládajícími se na faktech. Otázka případných vad protokolace jednání sterilizační komise nezakládá rozpor sterilizace s právem.
5. Ministr uzavřel, že i bez ohledu na námitky uvedené v rozkladu porušení zákona neshledal. Rozhodnutí ministerstva obsahuje všechny formální a obsahové náležitosti podle správního řádu, je odůvodněné a plně přezkoumatelné. Závěry, k nimž správní orgán I. stupně dospěl, mají oporu ve spisovém materiálu.
6. Žalobkyně v žalobě uvedla, že dne 17. 8. 1984 podstoupila v nemocnici v X lékařský zákrok spočívající v její sterilizaci. O tento lékařský zákrok však žalobkyně nežádala a nikdy k němu neudělila souhlas. Žalobkyně podstoupila tento lékařský zákrok pouze z důvodu, že se domnívala, že sterilizace je druhem antikoncepce, kterou bude možné případně v budoucnu odstranit, aby mohla, bude-li mít zájem, znovu otěhotnět. Žalobkyně jednala v tomto omylu, jelikož jí příslušný zdravotní personál nikdy nic srozumitelně nevysvětlil a nijak nepoučil. Žalobkyni byly naopak úmyslně zamlčeny rozhodné skutečnosti. Tvrzení žalobkyně o jejím nepoučení o povaze, alternativách, následcích a rizicích daného zákroku dokládá skutečnost, že ve zdravotnické dokumentaci absentuje jakýkoli dokument prokazující řádné poučení žalobkyně.
7. Žalobkyně namítla, že žalovaný se s námitkou absence poučení adekvátně nevypořádal. Není možné přisvědčit jeho tvrzení, že žalobkyně si dle znění žádosti o sterilizaci byla plně vědoma povahy a následků zákroku. Informace, které jsou v této žádosti uvedeny, nelze nikterak považovat za řádné poučení tak, jak vyžadují příslušné právní předpisy. Sterilizace žalobkyně tedy proběhla bez náležitého poučení, což způsobuje, že daný zákrok byl proveden protiprávně.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

8. Žalobkyně se dále ohradila proti způsobu, jakým se žalovaný vypořádal s námitkami ohledně nedostatků její žádosti o sterilizaci. Své tvrzení, že žádost o sterilizaci jí byla přiložena k podpisu až po porodu, žalobkyně doložila řadou rozhodných skutečností a důkazů, a to zejména absencí data v žádosti o sterilizaci a nenavštívením žádného gynekologa do dne 22. 5. 1984, a tedy nemožností podepsat žádost o sterilizaci.
9. Žalobkyně vyjádřila nesouhlas s tvrzením žalovaného, že pro svá tvrzení nedoložila žádné relevantní důkazy, které by zakládaly důvodné pochybnosti o jednání sterilizační komise. Neuvedení jména a funkce třetího člena sterilizační komise je podstatným недостатkem, jelikož žalobkyně byla tímto opomenutím zdravotnického zařízení zbavena možnosti si ověřit správné složení sterilizační komise, a tedy i její řádné schválení.
10. Žalobkyně označila za nesprávné také tvrzení žalovaného, že její argumentaci o obrácení důkazního břemene nelze přisvědčit. Podle žalobkyně by se tohoto soukromoprávního institutu medicínských sporů mělo využít i v případě rozhodování o přiznání nároku za protiprávní sterilizaci. Neprovedením jakýchkoli aktivních kroků žalovaný porušil povinnost postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Žalovaný tedy nedostatečně a nesprávně zjistil skutkový stav, neboť ponechal důkazní břemeno pouze na žalobkyni, aniž by sám jakkoli aktivně postupoval.
11. Žalovaný ve vyjádření k žalobě předně odkázal na odůvodnění rozhodnutí ministerstva i napadeného rozhodnutí. K tvrzení žalobkyně, že podstoupila lékařský zákrok pouze z důvodu, že se domnívala, že sterilizace je druhem antikoncepce, kterou bude možné případně v budoucnu odstranit, aby mohla znovu otěhotnět, uvedl, že toto tvrzení je v přímém rozporu s obsahem zdravotnické dokumentace. Z formulace žádosti o sterilizaci, která je součástí zdravotnické dokumentace žalobkyně, je i medicínskému laikovi zřejmé, jaké následky bude sterilizace mít. Nikdo nepochybuje o významu slov „*abych již nikdy neotěhotněla*“.
12. K tvrzení žalobkyně, že nebyla dostatečně poučena, žalovaný uvedl, že informovaný souhlas je výsledkem ústní rozpravy mezi pacientem a ošetřujícím lékařem. Jedině při ústním projednání situace se může ošetřující lékař přesvědčit, že pacient zákroku a jeho rizikům a alternativám porozuměl. Ve zdravotnické dokumentaci se pak samozřejmě nenachází zápis z tohoto pohovoru. O tom, že poučení pacienta nemuselo být v době sterilizace žalobkyně písemné, svědčí ustanovení § 23 odst. 1 a 2 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Žalovaný v této souvislosti odkázal i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2023 sp. zn. 25 Cdo 3100/2021.
13. Žalovaný zopakoval, že žalobkyně neprokázala své tvrzení, že jí byla žádost o sterilizaci předložena až po porodu. Absence data na této žádosti může znamenat i to, že žádost o sterilizaci jí byla předložena před zákrokem. Tvrzení žalobkyně, že nenavštívila žádného gynekologa až do 22. 5. 1984, je negativní skutečnost, kterou nejenom že nelze prokázat, ale i kdyby ji žalobkyně doložila, stejně by nevedla k žádnému konkrétnímu závěru o datu podpisu žádosti o sterilizaci.

14. K neuvedení jména a funkce třetího člena sterilizační komise žalovaný odkázal na znění § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb. Požadavek na čitelnost označení člena sterilizační komise nebyl směrnici o provádění sterilizace stanoven, stanoveno bylo pouze opatření protokolu podpisy členů a takový požadavek byl splněn. Žalobkyně při kontaktu s lékařským personálem vyslovila vůli podstoupit sterilizaci, což stvrdila svým podpisem. Žalovaný tak shledal, že žalobkyně o sterilizaci požádala. Podle obsahu dokumentace není důvod pochybovat o opravdovosti vůle žalobkyně. Účelem zákona č. 297/2021 Sb., není přiznávat jednorázové částky na základě jakýchkoli údajných pochybení při vedení dokumentace, která neměla vliv na rozhodování pacienta.
15. Stran obrácení důkazního břemene žalovaný uvedl, že ve správním řízení žalobkyně tento argument nevznesla, a tudíž se jím nemohl zabývat. Nicméně obrácení důkazního břemene v řízení o veřejném subjektivním právu zakotveném ve veřejnoprávním předpise, o němž je vedeno řízení zahájené na žádost a v němž není poskytovatel zdravotních služeb účastníkem řízení, neplatí. Tento institut vzešlý (v souvislosti se zdravotnickou dokumentací) ze soukromoprávních medicínských sporů mezi pacientem a poskytovatelem zdravotních služeb, který má oproti žalovanému povinnost dokumentaci vést a uchovávat, nemůže popřít pravidla dokazování a podstatu správního řízení.
16. V replice žalobkyně setrvala na svém tvrzení, že sterilizaci podstoupila pouze z toho důvodu, že se domnívala, že sterilizace je druhem antikoncepce, který bude možné v budoucnu odstranit. Žalobkyně jednala v tomto omylu, jelikož jí příslušný zdravotnický personál nikdy nic srozumitelně nevysvětlil a nijak ji nepoučil. Žalobkyně tedy nebyla poučena písemně ani ústně. Žalovaný se navíc absencí řádného poučení dostatečně nezabýval.
17. Na rozdíl od žalovaného považuje žalobkyně za spornou a nejasnou formulaci „*abych již nemohla otěhotnět*“.
18. Předem podaná žádost o sterilizaci je nezbytným předpokladem k provedení zákroku. S pochybností o tom, kdy byla žádost podána, se jistě nelze vypořádat tak jednoduchým způsobem, jak to učinil žalovaný.
19. Za primitivní a úsměvné žalobkyně označila tvrzení žalovaného, že „*požadavek na čitelnost označení člena sterilizační komise nebyl směrnici o provádění sterilizace stanoven, stanoveno bylo pouze opatření protokolu podpisy členů.*“ K tomu uvedla, že právní předpisy jistě nemohou vždy upravit danou situaci tak přesně, jak vyžaduje žalovaný. Při použití zdravého rozumu je nepochybné, že požadavek na čitelnost podpisu je natolik zřejmý, že zákonodárce neměl potřebu jej do právního předpisu vpravit.
20. Při ústním jednání před soudem, které se konalo dne 17. 10. 2024, žalobkyně setrvala na své žalobní argumentaci a zdůraznila, že žádost o sterilizaci podepsala v psychickém vypětí po porodu. Žalovaný s odkazem na vyjádření k žalobě a odůvodnění napadeného rozhodnutí své procesní stanovisko ve věci nezměnil.
21. Při rozhodování soud vycházel zejména z následující právní úpravy:

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

22. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb., *sterilizací v rozporu s právem se pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu.*
23. Podle § 3 odst. 2 zákona č. 297/2021 Sb., *porušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 se rozumí zejména působení na oprávněnou osobu v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabraňujícími plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích.*
24. Po provedeném řízení soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
25. Soud v první řadě podotýká, že žalobkyně vystavěla svou žalobní argumentaci na tvrzení, že jednala v omylu, neboť nebyla řádně a dostatečně poučena o důsledcích sterilizace, kterou podstoupila. Z tohoto tvrzení lze tedy dovodit, že žalobkyně podstoupila lékařský zákrok spočívající ve sterilizaci minimálně s vědomím, že se podrobuje sterilizačnímu zákroku, ať již proto, že uvažovala jen o dočasné antikoncepci, či proto, že termínu „sterilizace“ dostatečně neporozuměla, a nikoli za situace, kdy by o provedení předmětného zákroku nežádala a neudělila k němu vůbec souhlas. Tato okolnost má dle názoru soudu podstatný význam, neboť je východiskem pro posouzení uplatněných žalobních námitek.
26. Před posouzením důvodnosti klíčové námitky, zda lze vyloučit absenci omylu v případě žalobkyně uděleného souhlasu s provedením sterilizace, soud přistoupil k vypořádání dílčích žalobních námitek, v nichž žalobkyně zpochybňuje žádost o sterilizaci a jednání sterilizační komise.
27. Soud je toho názoru, že námitka, v níž se žalobkyně fakticky „distancuje“ od vlastního podání žádosti, nemůže obstát. Samotná absence data na žádosti o sterilizaci nevypovídá nic o tom, kdy byla žádost reálně vyhotovena. Soud se též pozastavuje nad tím, že žalobkyně uplatnila argumentaci týkající se data podpisu žádosti o sterilizaci až v rozkladu, nikoli již v žádosti o odškodnění, kde pouze uvedla, že žádost o sterilizaci není datována. V této souvislosti se též nabízí otázka, proč žalobkyně blíže nepopsala okolnosti podpisu žádosti o sterilizaci a omezila se jen na konstatování, že žádost o sterilizaci jí byla k podpisu předložena až po porodu. Na tomto místě soud rovněž poznamenává, že žalobkyně v žalobě nenamítala, že žádost o sterilizaci podepsala v psychickém vypětí souvisejícím s porodem. Pokud teprve u ústního jednání prostřednictvím svého právního zástupce namítla svou psychickou indispozici při podpisu žádosti o sterilizaci, jednalo se o opožděně uplatněnou námitku učiněnou po marném uplynutí lhůty k rozšíření žalobních bodů (§ 71 odst. 2 věta třetí ve spojení s § 72 odst. 1 s.ř.s.), k níž soud nemohl přihlížet.
28. Soud nad rámec nutného odůvodnění podotýká, že mezi porodem, který proběhl dne 14. 8. 1984, a provedením sterilizace (17. 8. 1984) uběhly dva dny. Žalobkyně přitom v žalobě nespecifikovala datum, kdy měla žádost o sterilizaci „ve skutečnosti“ podepsat. Ani

v rozkladu neuvedla přesné datum podpisu žádosti o sterilizaci, neboť jen konstatovala, že do dne 15. 8. 1984 žádnou žádost nepodepsala. I pokud by soud toliko hypoteticky (neboť je opačného názoru – viz dále) dospěl k závěru, že žalobkyně podepsala žádost o sterilizaci až po porodu, a to nejdříve dne 15. 8. 1984, pak mu není jasné, jaké konkrétní psychické vypětí má žalobkyně na mysli, jestliže podepsala žádost až druhý den po porodu a zároveň nikoli bezprostředně před sterilizačním zákrokem. Řečeno jinými slovy, žalobkyně neobjasnila, proč den po porodu, a současně nikoli bezprostředně před provedením sterilizace, nemohla porozumět slovům „*Žádám o povolení sterilizace, tj. takové operace, abych již nikdy neotěhotněla*“. Touto optikou nahlíženo se poněkud vytrácí význam tvrzení žalobkyně, že žádost o sterilizaci podepsala až po porodu.

29. Tvrzení, že žalobkyně nenavštívila žádného gynekologa až do 22. 5. 1984, postrádá jakoukoli věcnou relevanci k uvedenému spornému tvrzení. Žalobkyně toto své tvrzení ničím nedoložila, především ale nevysvětlila, proč by z data návštěvy gynekologa mělo vyplývat, že žádost o sterilizaci podepsala až po porodu. Soud současně poukazuje na skutečnost, že součástí správního spisu i žalobkyní předložené zdravotní dokumentace je protokol sterilizační komise ze dne 29. 5. 1984. I pokud by mělo být bráno v potaz, že žalobkyně navštívila gynekologa až 22. 5. 1984, korespondovala by tato návštěva lékaře s teprve následným datem, kdy sterilizační komise žádost schválila. Žalobkyně přitom v rámci žalobních námitek výslovně a ani implicitně nezpochybnila datum uvedené v protokolu sterilizační komise (k tomu viz dále). Z protokolu sterilizační komise, jakož i z žádosti o sterilizaci navíc vyplývá, že důvodem sterilizace má být skutečnost, že žalobkyně má za sebou již čtyři porody. Vazba žádosti o sterilizaci na páté těhotenství žalobkyně, a tedy to, kdy si žalobkyně nechala vystavit těhotenskou průkazku, tak z ničeho nevyplyvá. Soud nepřisvědčuje uvedené námitce ani v tom, že žalovaný se totožnou rozkladovou námitkou vůbec nezabýval. Žalobkyně sama v žádosti ani v rozkladu neobjasnila, proč by ke dni 22. 5. 1984, kdy jí měla být vystavena těhotenská průkazka, nemohla o sterilizaci požádat, resp. proč by datum schválení žádosti sterilizační komisí mělo být nereálné. Rovněž tvrzení (uvedené pouze v rozkladu – pozn. soudu), že neabsolvovala předoperační vyšetření RTG, které bylo (údajně) u plánovaných sterilizací pravidlem, žalobkyně v rozkladu blíže nerozvedla. Není totiž zřejmé, z čeho žalobkyně dovozuje, že bez tohoto vyšetření se v jejím případě nemohlo jednat o plánovanou sterilizaci, resp. není zřejmé, co žalobkyně míní plánovanou sterilizací. I pokud by bylo pravdivé tvrzení žalobkyně, že žádost o sterilizaci podepsala až po porodu, jednalo by se bezpochyby stále o žádost, která logicky sterilizačnímu zákroku předchází, neboli i takto iniciovaný zákrok musí být naplánován. Pokud tedy žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že „*datum vystavení těhotenské průkazy, uvedení sterilizace jako poznámky v porodopisu a absence vyšetření RTG samy o sobě nezakládají pochybnost o dni podpisu žádosti o provedení sterilizace*“, jde vzhledem k plytké a v zásadě mimoběžné argumentaci žalobkyně o dostatečné a adekvátní vypořádání této rozkladové námitky. Nad rámec výše uvedeného soud k předmětné žalobní námitce poznamenává, že i pokud by zmíněné vyšetření mělo být pravidlem, tedy jakousi obvyklou součástí předoperačního vyšetření, nebylo zjevně obligatorní, neboť dobově platná právní úprava jej nevyžadovala (žalobkyně v tomto ohledu neoznačila žádný obecně závazný právní předpis, který by v té době tento předpoklad pro plánovanou sterilizaci stanovil).

30. Ve světle žalobního tvrzení, že žalobkyně „*předmětný lékařský zákrok podstoupila pouze z důvodu, že se domnívala, že sterilizace je druhem antikoncepce, kterou bude možné případně*

v budoucnu odstranit“, lze shrnout, že žalobkyně požádala o provedení sterilizace, tedy sama svou žádostí tento zákrok iniciovala. Pakliže žalobkyně výslovně tvrdí, že lékařský zákrok spočívající ve sterilizaci z určitého důvodu podstoupila, tedy předem věděla, že jej podstupuje, nedává absolutně žádný smysl, aby zároveň popírala, že o tento zákrok požádala prostřednictvím žádosti, která je prokazatelně součástí její zdravotní dokumentace, a to včetně protokolu sterilizační komise týkajícího se této žádosti a zcela nepochybně s touto žádostí souvisejícího. Snaží-li se žalobkyně poněkud nejednoznačně tvrdit, že nedala souhlas k lékařskému výkonu trvale zabráňujícímu plodnosti, nýbrž že požadovala blíže nespecifikovanou „odstranitelnou“ antikoncepci, postrádá soud konkrétní popis toho, za jakých okolností dávala souhlas k provedení zákroku, resp. jakým způsobem byla ze strany zdravotnického personálu informována o druhu zamýšleného zákroku. Jinými slovy vyjádřeno, nenabízí-li žalobkyně jiné než zjevně účelové tvrzení, které je ve své podstatě vystavěno jen na pouhém popření pro věc relevantních skutečností, jež naopak vyplývají z podkladů založených ve správním spisu, není žalovaný povinen jakkoli domýšlet a tím méně vyvracet žalobkyni toliko nejasně naznačené alternativy skutkového děje. Soud k tomu dodává, že žalobkyně byla v předmětném správním řízení zastoupena advokátem, který si jako právní profesionál musel být vědom toho, že i v řízení o žádosti podané podle zákona č. 297/2021 Sb., platí, že je to žadatel, kdo nese zejména břemeno tvrzení a přiměřeně i břemeno důkazní (k tomu viz dále). Námitku, že žádost o sterilizaci žalobkyně podepsala až po porodu, soud ze všech výše popsanych důvodů neshledal opodstatněnou.

31. Soud nepřisvědčil ani námitce, v níž žalobkyně poukazovala na to, že neuvedení jména a funkce třetího člena sterilizační komise je podstatným nedostatkem, který žalobkyni zbavuje možnosti ověřit si správné složení sterilizační komise. Ačkoli lze se žalobkyni souhlasit, že identifikovatelnost členů sterilizační komise by měla být samozřejmou součástí protokolu sterilizační komise, soudu naprosto uniká, jak by tento nedostatek měl souviset s žádostí o sterilizaci, resp. datem jejího podpisu. Žalovaný v tomto ohledu správně konstatoval, že otázka případných vad protokolace jednání sterilizační komise nezakládá z pohledu ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb., rozpor provedené sterilizace s právem. Řečeno jinými slovy, v řízení o žádosti podané podle zákona č. 297/2021 Sb., je posuzováno, zda sterilizace byla provedena v souladu se svobodně vyjádřenou vůlí oprávněné osoby, nikoli to, zda byly naplněny formální podmínky, které dobově platná právní úprava vyžadovala v souvislosti s procesem schvalování sterilizace. I pokud by tedy vyšlo najevo, že sterilizační komise nejednala ve správném složení, nemohla by taková skutečnost nic změnit na tom, že žalobkyně o sterilizaci požádala a tento zákrok byl realizován v intencích její žádosti o sterilizaci (viz výše).
32. Soud nevešel ani na námitku, že žalovaný nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, jestliže se neřídil institutem obrácení důkazního břemene a sám neprovedl aktivní kroky. Institut obrácení důkazního břemene je znám v oblasti soukromoprávních tzv. medicínských sporů. Jedná se o specifickou výjimku z pravidla, že důkazní břemeno ohledně prokázání všech předpokladů odpovědnosti za tvrzenou újmu tíží poškozeného (zpravidla žalobce). Judikatura obecných soudů a zejména nálezová judikatura Ústavního soudu (viz například nález ze dne 28. 4. 2020 sp. zn. I. ÚS 3937/18) dovodila, že zdravotnické zařízení nemůže těžit z nedostatků ve vedení zdravotnické dokumentace. Potřeba důsledné ochrany pacientových práv proto v takových případech vyžaduje, aby se s otázkou chybějící části zdravotnické dokumentace či jejím nedbalým vedením vypořádalo zdravotnické

zařízení, a neslo tak případné důsledky procesního neúspěchu ve věci v podobě neunesení důkazního břemene. Soud je toho názoru, že popsany institut obrácení důkazního břemene nelze bez dalšího aplikovat v řízení o žádosti podané podle zákona č. 297/2021 Sb., neboť na řízení o veřejných subjektivních právech nelze nahlížet optikou civilního sporu vedeného mezi dvěma subjekty. K tomuto kontextu však považuje soud za vhodné poukázat na závěry, k nimž ve věci týkající se žádosti podle zákona č. 297/2021 Sb., dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 7. 2024 č.j. 9 As 61/2023-65. V něm soud připustil přenos důkazního břemene na správní orgán v situaci, kdy zdravotnická dokumentace žadatelky o jednorázovou peněžní částku neexistuje nebo je zjevně nedůvěryhodná, přičemž žadatelka předestřela alespoň na první pohled hájitelné tvrzení, že se v rozhodném období podrobila sterilizaci v rozporu s právem. O takto hájitelné tvrzení se bude jednat za podmínky, že v řízení najevo vyšlé indicie ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace či chování jednotlivých účastníků, než že k protiprávní sterilizaci žadatelky pravděpodobně došlo tak, jak žadatelka tvrdí. V takovém případě musí správní orgány považovat předpoklady pro přiznání jednorázové peněžní částky za naplněné, ledaže samy prokáží, že ke skutečností žadatelkou tvrzeným dojít nemohlo. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že plausibilním tvrzením je tvrzení hájitelné a podepřené alespoň indiciemi, a nikoli tedy jakékoli, ničím nepodložené tvrzení. Soud má za to, že v nyní projednávané věci nastala situace předvídaná ve zmíněném rozsudku Nejvyššího správního soudu, a proto nelze jeho závěry o přenesu důkazního břemene na správní orgán v případě žalobkyně aplikovat. Žalobkyně, jejíž zdravotnická dokumentace je kompletní, neuvedla žádné skutečnosti, které by obsah této dokumentace učinily zjevně nedůvěryhodným. V tomto ohledu žalobkyně nepředestřela taková tvrzení, která by byť jen zpochybnila, že k její sterilizaci došlo v rozporu s právem. Tvrzení o absenci podpisu na žádosti o sterilizaci, datu návštěvy gynekologa či nečitelném jménu třetího člena sterilizační komise nemají jakýkoli myslitelný potenciál indikovat pochybnost, že ke sterilizaci došlo v důsledku protiprávního jednání zdravotnického personálu, resp. zdravotnického zařízení. Namítá-li žalobkyně, že žalovaný či správní orgán I. stupně měli činit aktivní kroky, aby zjistili skutkový stav věci bez důvodných pochybností, není soudu zřejmé, v jakém konkrétním ohledu by měly správní orgány skutková zjištění doplňovat. Je tak třeba uzavřít, že v řízení o žádosti žalobkyně nevyšly najevo žádné relevantní indicie, které by správní orgán byl povinen vyvracet.

33. Soud konečně přistoupil k vypořádání klíčové námitky, zda žalobkyně jednala v omylu, jenž by měl za následek nedostatek svobodné vůle žalobkyně podstoupit lékařský výkon, který zabráňuje plodnosti. Žalobkyně v tomto ohledu namítla, že jí zdravotnický personál nic srozumitelně nevysvětlil a nijak jí nepoučil. Předně je nutno poznamenat, že podle § 23 odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb., účinného v rozhodném období platilo, že *lékař je povinen poučit vhodným způsobem nemocného, popřípadě členy jeho rodiny o povaze onemocnění a o potřebných výkonech tak, aby se mohli stát aktivními spolupracovníky při poskytování léčebně preventivní péče*. Povinností zdravotnického personálu tedy nebylo žalobkyni poučit písemně, nýbrž dohlédnout na to, aby žalobkyně byla poučena způsobem, který byl vzhledem k situaci vhodný. Skutečnost, že ve zdravotnické dokumentaci žalobkyně není založen dokument obsahující poučení žalobkyně, tedy sama o sobě nepředstavuje absenci řádného poučení. Jelikož soud dospěl k závěru, že žalobkyně nepředložila žádný důkaz, který by podpořil její tvrzení, že žádost o sterilizaci nepodala a podepsala ji až po porodu, nelze text této žádosti přehlížet. Soud se přitom ztotožňuje se žalovaným,

že ze znění žádosti o sterilizaci je zcela jednoznačně zřejmé, že žalobkyně si musela být vědoma povahy a nevratných následků zákroku. Pokud je v žádosti výslovně uvedeno: „*Žádám o povolení sterilizace, tj. takové operace, abych již nikdy neotěhotněla*“, neměl zdravotnický personál důvod předpokládat, že žalobkyně neví, jaký druh zákroku hodlá podstoupit, neboli neměl důvod žalobkyni (ústně) poučovat o charakteru předmětného zákroku. Žalobkyně nadto ani nevysvětlila, jak jinak by výše citovaný text žádosti měl být vykládán a chápán. Soud proto uzavírá, že žalobkyně nemohla jednat v omylu, neboť si musela být velmi dobře vědoma toho, že podstupuje lékařský zákrok, který natrvalo zabrání tomu, aby v budoucnosti otěhotněla.

34. Správní orgány obou stupňů tedy nijak nepochybily, pokud dospěly k závěru, že k porušení práv žalobkyně při provedení sterilizace nedošlo.
35. Soud neshledal žalobu důvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s.ř.s. prvním výrokem rozsudku zamítl. Druhý výrok o nákladech řízení má oporu v § 60 odst. 1 s.ř.s., neboť žalobkyně nebyla ve věci úspěšná a procesně úspěšnému žalovanému žádné důvodně vynaložené náklady v řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. října 2024

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu